

Anna Zaremba

Polski system oświaty.

(Polish education system).

Słowa kluczowe: edukacja, system oświaty, ustawa, szkolnictwo.

Białystok, 2023 rok.

SPIS TREŚCI

I. WSTĘP.

II. SYSTEM OŚWIATY.

1. System oświaty w Polsce.
2. Schemat systemu oświaty.
3. Zmiany w polskiej edukacji w latach 1989 – 2009.
4. Reformy w systemie edukacyjnym.

III. INSTYTUCJE OŚWIATOWE W POLSCE.

1. Minister Edukacji Narodowej.
2. Centralna Komisja Edukacyjna, cele i zadania.
3. Okręgowa Komisja Edukacyjna, cele i zadania.

IV. RODZAJE I SYSTEM SZKÓŁ.

1. Szkoła.
2. Jakie są rodzaje szkół?
3. Rodzaje wykształcenia w Polsce.

V. POWOŁYWANIE DO ŻYCIA I ZARZĄD NAD SZKOŁAMI I PLACÓWKAMI OŚWIATOWYMI.

1. Kto odpowiada za zakładanie i prowadzenie placówek oświatowych?
2. Cele i zadania jednostek samorządu terytorialnego w kwestii szkół i placówek oświatowych.
3. Zadania Rady Oświaty.

VI. ZAKOŃCZENIE.

VII. BIBLIGRAFIA.

I. WSTĘP.

Edukacja jest jednym z bardzo ważnych elementów funkcjonowania państwa. To ogół procesów zachodzących w społeczeństwie i obejmujących kształcenie, opiekę oraz wychowanie. System normatywny edukacji to zasadniczy obszar funkcjonowania oraz działania edukacji. Zawiera on w sobie regulacje zakresu kompetencyjnego wszystkich organów systemu edukacji, ramy programowe, organizacyjne oraz określa kształt systemu oświaty w ogóle. Obowiązujące przepisy dają możliwość powstawania oraz realizacji zadań, organizacji celów. Przepisy prawa oświatowego mają wpływ na system wartości młodego człowieka, jego zasady moralne, a to kształtować będzie jego życie w przyszłości. By szkoła mogła spełnić swój cel i pomóc w rozwoju i wprowadzeniu zasad funkcjonowania w społeczeństwie ważne jest dokładne zdefiniowanie kompetencji organów oświaty, zasad działania oraz odpowiedzialności za podejmowane decyzje. Moim głównym celem pracy dyplomowej jest prezentacja instytucji oświatowych w Polsce oraz opis ich zakresu kompetencyjnego. W mojej pracy szczególną uwagę zwracam na charakterystykę systemu polskich szkół, które podzieliłam na szkoły publiczne oraz niepubliczne. Przedstawiam organy systemu oświaty odpowiedzialne za zarządzanie i prowadzenie placówkami oświatowymi. Opisuję też zmiany w systemie oświaty, które nastąpiły po 1989 roku do momentu obecnie obowiązującej reformy.

II. SYSTEM OŚWIATY.

1. System oświaty w Polsce.

System oświaty w Polsce to powołana przez państwo struktura instytucji oświatowych zapewniających prawo do nauki przez kształcenie, opiekę, wychowanie. W skład systemu oświaty zaliczamy publiczne oraz niepubliczne przedszkola, szkoły podstawowe i ponadpodstawowe, szkoły specjalne, szkoły licealne, szkoły artystyczne a także placówki opiekuńczo – wychowawcze. Do systemu oświaty nie wchodzi kluby dziecięce, żłobki, uczelnie i zakłady poprawcze.

2. Schemat systemu oświaty.

Prawo oświatowe, ustawa z dnia 7 września 1991 roku – system oświaty składa się z: przedszkoli (wśród nich zaliczamy też przedszkola integracyjne oraz z oddziałami integracyjnymi i przedszkola specjalne), szkół podstawowych, liceów, techników i szkół branżowych. Szkoły wyższe (uczelnie) nie zaliczają się do systemu oświaty bowiem stanowią one oddzielny system szkół wyższych. System oświaty zawiera w sobie również placówki oświatowo – wychowawcze, których zadaniem jest pomoc w rozwijaniu zainteresowań wychowanków, organizacja wolnego czasu. Ponadto są w nim placówki i ogniska artystyczne, które krzewią uzdolnienia plastyczne, artystyczne. W skład systemu oświaty wchodzi również: placówki kształcenia ustawicznego, kształcenia praktycznego a także ośrodki doskonalenia i doksztalcania zawodowego, różnego rodzaju poradnie:

psychologiczno – pedagogiczne, poradnie specjalistyczne, które pomagają młodzieży, nauczycielom i rodzicom dzieci. W dalszej jego części są również młodzieżowe ośrodki socjoterapii, ośrodki wychowawcze, specjalne ośrodki szkolno – wychowawcze przeznaczone dla dzieci i młodzieży. Wymagają one zastosowania odpowiednich, specjalnych metod nauki oraz zasad wychowania i pracy. Do systemu oświaty wchodzi również ośrodki przeznaczone dla dzieci i młodzieży z upośledzeniem umysłowym wraz z różnego rodzaju niepełnosprawnościami, upośledzeniem umysłowym o stopniu głębokim, które stwarzają możliwość zdobywania nauki, wychowania przedszkolnego i wychowania szkolnego. Ochotnicze Hufce Pracy jako jednostki państwowe, których zadaniem jest zatrudnienie, przeciwdziałanie marginalizacji społecznej. Zakłady kształcenia wraz z placówkami doskonalenia dla nauczycieli są także zaliczane do systemu oświaty w Polsce. Do polskiego systemu oświaty zaliczamy także kolegia pracownicze różnych służb społecznych, których podstawą funkcjonowania jest Rozporządzenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 15 września 2016 roku. Zdobywa się w nich wykształcenie w zakresie pracownika socjalnego pracującego w systemie dziennym, wieczorowym oraz zaocznym. Kolegium publiczne jest zakładem lub jednostką finansowaną z budżetu państwowego. Kolegia niepubliczne, zgodnie z przytoczonym Rozporządzeniem, posiadają uprawnienia takie, jak kolegia publiczne za wyjątkiem uprawnienia do finansowania z budżetu państwowego. Samorządy wojewódzkie lub osoby prawne (za wyjątkiem organów samorządu terytorialnego i osób fizycznych – kolegia niepubliczne) są odpowiedzialne za tworzenie i nadzór nad kolegiami publicznymi. Nad pracą kolegiów jest przeprowadzany stały nadzór pedagogiczny jakości ich funkcjonowania. I tylko uczelnia wyższa, która kształci w kierunku pracy socjalnej może sprawować nadzór nad kolegiami.

3. Zmiany w polskiej edukacji w okresie 1989 – 2009.

Wraz ze zmianami ustrojowymi w Polsce po 1989 roku wiązały się zmiany w systemie edukacyjnym, co wpłynęło na potrzeby dopasowania systemu edukacji w kraju do systemów edukacji w Europie, tak by mogłyby być one porównywalne ze sobą. Cały ten okres można podzielić na dwa etapy: lata 90 to okres podejmowania strategicznych decyzji w sprawie zmian systemu edukacji oraz lata początku XXI wieku – to kontynuacja zaplanowanych wcześniej przemian oświatowych (Niemiec, 2010). Wszystkie te zmiany były wynikiem trendu zmian edukacyjnych w krajach sąsiednich, z tym że pedagodzy w kraju starali się utrzymać typowo polskie, społeczne i oświatowe wartości z lat poprzednich. Na samym początku tego okresu priorytetem była praca nad reformą edukacji, została ona wprowadzona w 1991 roku. Nastąpiły zmiany w organizacji systemu szkolnictwa, wykreowano nowe cele i podjęto działania w zakresie rozszerzenia kwestii edukacyjnych o zadania wychowawcze i opiekuńcze. Równocześnie zajmowano się zmianami formy kształcenia nauczycieli i zaangażowania mediów do zmian w szkolnictwie. Prowadzono intensywne prace nad europeizacją polskiego szkolnictwa, aby było ono jak najbardziej dopasowane do systemów szkolnictwa w rozszerzającej się Unii Europejskiej (Niemiec, 2010). Te zmiany były koniecznością oraz były bardzo korzystne dla naszego szkolnictwa – pojawiały się nowe wyzwania, nowe tendencje. XXI wiek to czas przemian o charakterze ogólnospołecznym. Pojawiły się tendencje w kształceniu od dziecka do osoby dorosłej, obejmujące swoim zakresem całe życie, obejmujące relacje pomiędzy nauczycielem a uczniami, pełne nowych metod przekazywania wiedzy w powiązaniu z refleksją, narracją. Zawierały one w sobie również metody przejścia od bezpośredniego poznania do odkryć.

Edukowani mieli być wszyscy bez wyjątku, bez przerostu teorii nad praktyką. Czerpanie wiedzy miało być oparte nie tylko na samym zdobywaniu nauki w szkole, ale zdobywaniu jej z wielu innych źródeł (Niemiec, 2010). W edukacji pojawiły się nowe nurty, które uwzględniać miały wielokulturowość, następował proces decentralizacji szkolnictwa i wprowadzano nowe zadania w zakresie wychowawczym oraz opiekuńczym. Nauczyciele mogli wreszcie być bardziej autonomiczni. Pedagodzy koncentrowali się na większej dostępności do przedszkoli i eliminacji progów edukacyjnych. Poddano ocenie i zmianom profile kształcenia zawodowego oraz nauczania i opiece nad osobami niepełnosprawnymi. Zachodzące zmiany w systemie edukacji objęły również szkolnictwo pomaturalne oraz wyższe.

4. Reformy w systemie edukacyjnym.

Od 1 września 1999 roku nastąpiła realizacja Reformy systemu szkolnictwa. Zgodnie z Reformą organizacja szkolnictwa obejmowała sześciolletnią szkołę podstawową, trzyletnie gimnazjum i również trzyletnie liceum. Rok 1999 zapoczątkował również naukę w pierwszych klasach gimnazjalnych i właśnie sześciolletniej szkole podstawowej. Oba te systemy były oparte o nowe programy edukacyjne oraz o nową podstawę programową. Przełom lat 2001/2002 to czas uruchomienia trzyklasowych gimnazjów a w roku 2002 powołano pierwsze szkoły ponadgimnazjalne. Uczniowie szkół podstawowych przystąpili w kwietniu 2002 roku do ogólnopolskiego sprawdzianu kompetencji po odbyciu nauki w sześciolletniej szkole podstawowej a w maju tego samego roku odbył się po raz pierwszy ogólnopolski egzamin po ukończeniu nauki w gimnazjum. Zgodnie z założeniami Reformy szkolnictwa, nowa matura odbyła się w 2005 roku. Dzieci w wieku 5 lat na przełomie 2009/2010 miały prawo do rocznego wychowania przedszkolnego. Następna Reforma polskiego szkolnictwa była w 2017 roku a jej program trwa do dzisiaj. Jej priorytetem miało być takie przygotowanie uczniów, aby po zakończonej edukacji mogli lepiej realizować swoje potrzeby indywidualne, zgodnie z wymogami rynku pracy. W wyniku realizacji założeń Reformy likwidacji poddano gimnazja a także wprowadzono ośmioklasowy system szkoły podstawowej. Reforma ta wprowadziła jednocześnie obowiązek jednorocznego okresu przedszkolnego obejmujący sześciolatków, którzy w ciągu tego roku mieli poznać podstawowe umiejętności edukacyjne a nauka uzyskała subwencję budżetową. Powstały trzyletnie kształcenia branżowe (I stopień), które umożliwiały dalsze kształcenie i naukę do matury w dwuletniej szkole branżowej (II stopień). Reforma zawierała w sobie element dualizmu, który stwarzał szanse na podjęcie współpracy z przedsiębiorcami, ale również dał możliwość większego udziału przyszłych pracodawców we wspólnym finansowaniu edukacji zawodowej, co spowodowało powstanie Funduszu Rozwoju Edukacji Zawodowej. Planowano zmianę ogólnej i zawodowej edukacji przez wydłużenie nauki o jeden rok. Pojawiły się darmowe podręczniki szkolne. Aktem prawnym wprowadzającym Reformę w życie była Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 roku. „Prawo oświatowe” i Ustawa Przepisy wprowadzające Ustawę – Prawo oświatowe” również z 14 grudnia 2016 roku. Obowiązywanie Reformy miało nastąpić w roku szkolnym 2017/2018. Złożeniami Reformy były: ośmioletnia szkoła podstawowa, następnie czteroletnie liceum ogólnokształcące lub pięcioletnie technikum lub też trzyletnia szkoła specjalna, która miała przygotować do wykonywania przyszłego zawodu oraz szkoła policealna.

III. INSTYTUCJE OŚWIATOWE W POLSCE.

1. **Minister Edukacji Narodowej.**

Minister Edukacji Narodowej jest urzędem administracji rządowej odpowiadającym za sprawy oświaty i wychowania. Stanowisko przywrócone 5 maja 2006 roku, jako wynik podziału Ministerstwa Edukacji i Nauki (MEN) na MEN oraz Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Ustawa Prawo oświatowe stawia przed Ministrem Edukacji Narodowej ustalenie podstawy programowej dla wychowania przedszkolnego, ogólnego kształcenia i kształcenia w określonych zawodach. Minister ma również obowiązek publikacji wykazu programów nauczania, które zostały dopuszczone do stosowania w roku szkolnym, określa tryb i wszystkie niezbędne warunki do użytku tych programów, ale także podręczników szkolnych, dedykowanych materiałów dydaktycznych oraz podaje ich wykazy. Obowiązkiem Ministra jest także opracowanie ramowych statutów szkół oraz placówek publicznych, organizacja funkcjonowania roku szkolnego, określenie zasad przeprowadzenia konkursów szkolnych, różnych turniejów i olimpiad przedmiotowych. Poza tym określa on zasady rekrutacji uczniów do wszystkich szkół i placówek publicznych a także warunki niezbędne do spełnienia przy przenoszeniu uczniów z jednej szkoły do drugiej oraz zasady bezpieczeństwa i higieny pracy w szkole. Określa szczegółowe zasady i sposób prowadzenia dokumentacji przebiegu nauki, wychowania, zasady realizacji zadań z zakresu innowacji i eksperymentów, zasady pracy oraz opieki nad uczniami niepełnosprawnymi, zasady realizacji zadań z dziedziny turystyki i krajoznawstwa a także zasady pomocy psychologiczno – pedagogicznej uczniom. Jeszcze innym obowiązkiem Ministra jest powoływanie i prowadzenie szkół czy zespołów szkolnych oraz punktów konsultacyjnych prowadzonych przy urzędach konsularnych, polskich przedstawicielstwach wojskowych, przedstawicielstwach dyplomatycznych, które kształcić mają dzieci polskich obywateli pracujących lub mieszkających za granicą zgodnie z podstawą programową w kraju. Powołuje on także placówki publiczne o zasięgu ogólnokrajowym, których zadaniem jest doskonalenie nauczycieli i powołuje publiczne placówki kształcenia ustawicznego, też o zasięgu ogólnokrajowym. Minister jest także organem nadzorczym, kontrolującym funkcjonowanie szkół, placówek doskonalenia zawodowego nauczycieli oraz organem nadzorującym pracę dydaktyczną nauczycieli i działalność kuratorów oświaty. Tworzy zasady regulujące działanie nadzoru pedagogicznego. Nadzoruje działanie Centralnej Komisji Egzaminacyjnej oraz Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej. Ustala zasady i regulamin przeprowadzania sprawdzianów oraz egzaminów, zasady oceniania, klasyfikowania uczniów i ich promowania. Ustala również zasady organizacji i regulamin konkursów na stanowisko kuratora oświaty i powołuje przedstawicieli do komisji konkursowych. Minister określa też kryteria doboru kandydatów na stanowisko dyrektora szkoły, dyrektora placówki oświatowej oraz zasady funkcjonowania nadzoru pedagogicznego a także niezbędnych uprawnień i kwalifikacji do realizacji nadzoru. Minister posiada też uprawnienia do kontrolowania działalności Centralnej Komisji Egzaminacyjnej. Formułuje zasady organizacji i przeprowadzania sprawdzianów, egzaminów i ustala kryteria ocen oraz klasyfikowania uczniów. Kompetencją Ministra jest również organizacja i regulamin konkursu na kuratora oświaty a także wskazuje osoby reprezentujące go do

komisji konkursowej. Definiuje również wszelkie wymogi, doświadczenie osób, które mogą być powołane na stanowisko dyrektora i innych osób na stanowiska kierownicze w szkołach i placówkach oświatowych.

2. Centralna Komisja Egzaminacyjna, cele i zadania.

Centralna Komisja Egzaminacyjna to państwowa instytucja, której celem jest przygotowanie i organizacja zewnętrznego systemu oceniania wyników egzaminów szkolnych, powołana do życia ustawą o systemie oświaty z dnia 7 września 1991 roku. Centralna Komisja Egzaminacyjna współpracuje z ośmioma Okręgowymi Komisjami Egzaminacyjnymi. Minister Edukacji Narodowej jest organem sprawującym kontrolę działalności Komisji. Komisja ma za zadanie opracowanie zasad, wymogów, standardów przeprowadzenia egzaminów, sprawdzianów. Ścisłe współpracuje z innymi właściwymi ministrami, szkołami wyższymi, jednostkami badawczo – rozwojowymi, pracodawcami oraz samorządami zawodowymi. Odpowiada za uzgodnienie i przygotowanie arkuszy egzaminacyjnych do egzaminu ósmoklasisty, egzaminów maturalnych, zawodowych i eksternistycznych. Centralna Komisja Egzaminacyjna opracowuje oraz ogłasza w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie Komisji informacje z przykładowymi zadaniami, którą mogą pojawić się na egzaminach państwowych. Te informacje powstają, jako wynik współpracy z okręgowymi komisjami egzaminacyjnymi i innymi właściwymi ministrami dla konkretnych zawodów – dotyczy to egzaminów zawodowych. Komisja przeprowadza analizę wyników sprawdzianów i egzaminów, składa na ręce właściwego ministra do spraw oświaty coroczne sprawozdania z uzyskanych wyników egzaminów i sprawdzianów. W jej gestii jest także wcześniejsze przygotowanie i rozpowszechnianie wszystkich programów doskonalenia nauczycieli w kierunku umiejętności bezstronnej oceny i stawiania diagnoz. Podejmuje współpracę z odpowiednimi dla siebie instytucjami krajowymi i zagranicznymi w kwestii organizacji egzaminów, włączając do tych działań innowacyjne rozwiązania i stosując wyniki badań naukowych w kierunku przeprowadzania egzaminów. Centralna Komisja Egzaminacyjna podejmuje także wysiłki w celu usprawnienia organizacji oraz dokonywania wszelkich niezbędnych analiz, innowacyjności rozwiązań egzaminacyjnych, testów diagnostycznych w sprawie przygotowania uczniów do egzaminów. Koordynuje i nadzoruje również współpracę z Okręgowymi Komisjami Egzaminacyjnymi w kraju.

3. Okręgowa Komisja Edukacyjna, cele i zadania.

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna to polska instytucja, która działa pod nadzorem Centralnej Komisji Egzaminacyjnej i zostaje powołana do życia przez Ministra do spraw oświaty i wychowania. W Polsce działa osiem Okręgowych Komisji Egzaminacyjnych. Minister powołuje je swoim rozporządzeniem. Głównym celem Komisji jest organizacja i przygotowanie zewnętrznego systemu oceniania sprawdzianów i egzaminów: ósmoklasisty, maturalnego, egzaminu eksternistycznego i zawodowego, w tym również opracowanie przykładowych pytań i zadań oraz samych arkuszy egzaminacyjnych na zasadach określonych przez Centralną Komisję Egzaminacyjną. Zespół egzaminatorów to nie więcej niż 20 egzaminatorów a dyrektor Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej powołuje przewodniczącego. Komisja jest również odpowiedzialna za wykonanie testów diagnostycznych oraz ich późniejszą analizę, zaś po przeprowadzonych już egzaminach w jej gestii

jest dostarczenie sprawozdań, protokołów z egzaminów do dyrektorów szkół, kuratorom oświaty i do Centralnej Komisji Egzaminacyjnej. Innym jej zadaniem jest ewidencja egzaminatorów na terenie działania konkretnej Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej oraz organizacja szkoleń egzaminatorów i osób ubiegających się o stanowisko egzaminatora.

IV. RODZAJE I SYSTEM SZKÓŁ.

1. Szkoła.

Szkoła, jako instytucja oświatowo – wychowawcza, zajmuje się przede wszystkim kształceniem i wychowaniem dzieci oraz młodzieży. Jest to również siedziba tejże instytucji wraz z uczniami, nauczycielami i personelem szkolnym. To główny element systemu oświaty. Szkoła w sferze aktywności dydaktyczno – wychowawczej organizuje zajęcia edukacyjne, do których zaliczamy zajęcia obowiązkowe oraz dodatkowe i zajęcia pozalekcyjne. Dzieci z różnymi zaburzeniami rozwojowymi, uczniowie którzy mają problemy w zdobywaniu wiedzy również uczęszczają na zajęcia dydaktyczno – wychowawcze i zajęcia specjalistyczne. Powołano do życia również szkoły, które przyuczają do wykonywania przyszłego zawodu, z zajęciami praktycznymi. Szkoły mają za zadanie realizację programów wychowawczo – profilaktycznych o treściach wychowawczych dedykowane przede wszystkim do uczniów oraz o treściach profilaktycznych, dedykowanych dla uczniów i ich rodziców oraz do nauczycieli.

2. Jakie są rodzaje szkół?

Ustawa Prawo oświatowe określa, że szkołą i placówką oświatową może być szkoła i placówka o charakterze publicznym i niepublicznym. Do szkół publicznych mają dostęp kandydaci na zasadzie ogólnej dostępności. W szkołach publicznych realizowane jest bezpłatne nauczanie dla uczniów w ramach planów nauczania. Szkoła zatrudnia nauczycieli z jasno sprecyzowanymi kwalifikacjami, zgodnie z ogólnymi wymogami. W wyjątkowych sytuacjach i tylko przy akceptacji kuratora oświatowego (w przypadku szkół artystycznych zgodę taką wydaje właściwy minister do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego) prowadzić zajęcia może osoba, która nie jest nauczycielem, ale posiada odpowiednie do tego kwalifikacje. Szkoły mają możliwość realizacji programów nauczania, które zawierają w sobie podstawę programową z kształcenia ogólnego i zawodowego a także ramowy plan nauczania. Stosowany system ocen, promocji i klasyfikacji uczniów, reguły organizacji sprawdzianów i egzaminów oraz wydawanie świadectw i dyplomów wskazuje minister do spraw oświaty. Statut szkoły określa warunki i zasady korzystania przez uczniów z sal lekcyjnych, świetlicy, pomieszczeń biblioteki oraz sprzętu i wyposażenia szkolnego, w tym do celów sportowych i rekreacyjnych. Szkoły są także wyposażone w gabinet pomocy zdrowotnej oraz w pomieszczenia administracyjne i gospodarcze. W przypadku, gdy szkoła niepubliczna realizować będzie podstawy programowe z kształcenia ogólnego lub zawodowego charakterystyczne dla szkół publicznych, może wtedy uzyskać status szkoły publicznej. Dodatkowym warunkiem koniecznym do spełnienia jest wymiar godzin zajęć edukacyjnych – nie może on być krótszy, niż suma wszystkich godzin obowiązkowych zajęć szkolnych wynikających z ramowego planu nauczania dla szkół publicznych tego typu. Obowiązuje wtedy również taki sam

system, jak dla szkół publicznych w kwestii zasad klasyfikacji uczniów, uzyskania promocji oraz zasad organizacji egzaminów. Szkoła ma również obowiązek prowadzenia dokumentacji szkolnej zgodnie z wymogami dla szkół publicznych. W przypadku, gdy szkoła kształci w kierunku zawodów objętych klasyfikacją zawodów szkolnictwa branżowego wraz z klasyfikacją zawodów w gospodarce narodowej to kształcenie takie odbywa się na wniosek właściwych ministrów do spraw oświaty i wychowania. W liceach profilowanych prowadzone jest kształcenie o profilu ogólnozawodowym zgodnym z dziedzinami gospodarki narodowej i w tym wypadku decyzję w tej kwestii podejmuje właściwy minister do spraw oświaty i wychowania. W takich sytuacjach w szkole niepublicznej zatrudniani są nauczyciele, których kwalifikacje odpowiadają wymogom szkół publicznych, za wyjątkiem szkół określanych mianem „eksperymentalnych”. Czas trwania roku szkolnego jest zgodny z organizacją roku szkolnego w szkołach publicznych.

3. Rodzaje wykształcenia w Polsce.

Wykształceniem określa się zdobytą wiedzę w oficjalnym systemie nauczania i potwierdzoną odpowiednim dokumentem. W Polsce to Ustawa prawo oświatowe z dnia 7 września 1991 roku określa kryteria zdobytego wykształcenia w szkołach podstawowych, gimnazjach, średnich i zawodowych. W przypadku wykształcenia wyższego, kryteria określa Ustawa z dnia 27 lipca 2005 roku. Uznaje się za uzyskane wykształcenie podstawowe wtedy, gdy uczeń ukończył szkołę podstawową lub podstawowe studium zawodowe. Podobnie ma się sytuacja w przypadku wykształcenia gimnazjalnego. W przypadku wykształcenia zasadniczego zawodowego, uczniowie uzyskują takie wykształcenie po zakończeniu nauki w zasadniczej szkole zawodowej, szkole zasadniczej lub innej szkole o znaczeniu równorzędnym. Wykształcenie średnie uzyskują osoby, którym udało się ukończyć szkołę ponadpodstawową lub ponadgimnazjalną (oprócz szkoły zasadniczej). Wszystkie dokumenty wydawane przez szkoły, placówki oświatowe, placówki kształcenia ustawicznego, centra kształcenia zawodowego, kolegia pracowników służb społecznych czy przez Okręgowe Komisje Egzaminacyjne, takie jak: świadectwa, dyplomy, zaświadczenia, certyfikaty mają rangę dokumentów rządowych.

V. POWOŁYWANIE DO ŻYCIA I ZARZĄD NAD SZKOŁAMI I PLACÓWKAMI OŚWIATOWYMI.

1. Kto odpowiada za zakładanie i prowadzenie placówek oświatowych?

Ustawa prawo oświatowe nadaje przywilej, ale też i obarcza obowiązkiem powoływanie i prowadzenie szkół i placówek oświatowych jednostki samorządu terytorialnego, czyli są to: województwo, powiat, gmina, powiat lub przez osoby prawne, jak: fundacje, spółki kapitałowe, stowarzyszenia ale także mogą to być osoby fizyczne. Zakładanie szkół specjalistycznych może być także w gestii odpowiednich ministrów. Ustawa daje możliwość jednostkom samorządu terytorialnego do powoływania jedynie szkół i placówek publicznych, przy czym organy samorządowe w pełni odpowiadają za prowadzenie i funkcjonowanie szkół i placówek.

2. Cele i zadania jednostek samorządu terytorialnego w kwestii szkół i placówek oświatowych.

Jak już wspomniałam, to jednostki samorządu terytorialnego są odpowiedzialne za powoływanie i prowadzenie szkół i placówek. Proces decyzyjny a w jego następstwie podpisywanie aktów założycielskich szkół w tym zakresie zaczyna się na szczeblu wojewódzkim, następnie przechodzi do powiatu i wreszcie do gmin. Odpowiedzialność jednostek samorządowych dotyczy też zapewnienia odpowiednich, bezpiecznych i higienicznych warunków funkcjonowania szkół oraz nauki dla uczniów, ich wychowania oraz opieki nad nimi. Pracownicy powiatowi i gminni ustanawiając placówki muszą przeanalizować i następnie zapewnić bezpłatny, bezpieczny i stały transport do przewozu dzieci oraz zwrot za koszty transportu środkami komunikacji publicznej, jeżeli oczywiście odległość od miejsca zamieszkania do szkoły jest większa, niż założenia ustawowe. Te same działania dotyczą uczniów niepełnosprawnych a uczących się w trybie kształcenia specjalnego w szkole podstawowej. Uczniowie z orzeczoną afazją, niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym lub niepełnosprawnością ruchową również mają prawo korzystać z tych udogodnień komunikacyjnych, z tym że dotyczy to dojazdu do najbliższej szkoły oraz do końca roku szkolnego, gdy uczeń w danym roku kalendarzowym skończy 21 lat. Uczniowie z niepełnosprawnością sprzężoną mają również prawo do bezpłatnego transportu i opieki w czasie transportu do miejsca położenia ośrodka rewalidacyjno – wychowawczego, aż do momentu końca roku szkolnego, w którym uczeń skończy 24 lata – dla osób, które mają niepełnosprawność intelektualną a do 25 roku życia dla tych osób, które korzystają z zajęć rewalidacyjno – wychowawczych. Organy samorządowe zwracają uzgodnione koszty transportu uczniom, którzy są przywożeni do szkoły czy placówki własnym transportem. Wspomniane jednostki samorządowe opracowują coroczne arkusze prac organizacyjnych szkół oraz placówek i powołują też jednostki obsługi ekonomiczno – administracyjnej, co pomaga ale też i służy do nadzoru administracyjnego i finansowego szkół. Głównym argumentem jest kontrola finansów i nadzór nad prawidłowym wykorzystaniem budżetu szkoły. Instytucje samorządowe tworzą regulaminy konkursu na stanowisko dyrektora szkoły, powołują do życia komisję konkursową, wyznaczają jej skład a dwa miejsca przypadają na reprezentantów organu samorządowego. Współpracując z administracją szkolną przekazują dyrektorom szkół i placówek stany obecne i planowane zmiany ewidencyjne dotyczące dzieci, wprowadzają wpisy do tej ewidencji.

3. Zadania Rady Oświaty.

Radę oświatową powołuje organ stanowiący jednostkę samorządu terytorialnego, która potem działa przy tym organie. Zadania rady oświatowej: badanie potrzeb oświatowych w rejonie działania jednostki samorządowej, opiniowanie tej części budżetu jednostki samorządowej, dotyczącej planowanych wydatków na oświatę, wydawanie opinii na temat sieci szkół i placówek oraz na temat aktów prawa miejscowego dotyczących spraw oświatowych oraz składanie wniosków w sprawach dotyczących oświaty.

VI. ZAKOŃCZENIE.

Polski System Oświaty to zespół wielu różnych instytucji współpracujących ściśle ze sobą. Ponieważ system oświaty jest bardzo rozbudowany to właśnie od ścisłej współpracy jej poszczególnych elementów i przejrzystych zasad zależy jego dobre funkcjonowanie. Oddzielnie posiadają one własny zakres kompetencyjny do podejmowania działań na rzecz oświaty. Kompetencje te ujęte zostały w różnych ustawach i rozporządzeniach właściwych ministrów.

Centralne miejsce i największą odpowiedzialność za podejmowane działania na rzecz edukacji zajmuje Minister Edukacji Narodowej. Pracę Ministra wspierają Centralna Komisja Egzaminacyjna i osiem Okręgowych Komisji Egzaminacyjnych. W terenie zadania systemu oświaty wykonują jednostki samorządu terytorialnego. Przemiany ustrojowe, polityczne i gospodarcze w Polsce po 1989 roku spowodowały wyraźne zmiany w edukacji i systemie edukacji. Zmieniły się trendy w szkolnictwie, zmieniło się podejście pedagogów do szkolenia, zmienia się też podejście uczniów do zdobywania wiedzy. Uważam, że system oświaty reaguje pozytywnie na zmiany zachodzące w Europie i na świecie, na postępujący proces globalizacji. Na systemie oświaty nadal jednak spoczywa wielka odpowiedzialność – to edukacja młodych ludzi, aby byli jak najlepiej przygotowani do życia w społeczeństwie. To wielka obywatelska odpowiedzialność.

VII. BIBLIGRAFIA.

Przytoczone akty prawne:

- Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty, Dz. U. 1991 Nr 95 poz. 425.
- Rozporządzenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 15 września 2016 r. w sprawie kolegiów pracowników służb społecznych, Dz. U. 2016 poz. 1543.
- Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe, Dz. U. 2017 poz. 59.

Przytoczona literatura:

- Niemiec, J. (2010). 20 lat (1989-2009) przemian polskiej edukacji. W: J. Bielecki, A. Jacewicz (red.),
- Edukacja z perspektywy przemian kulturowo – społecznych. Wczoraj-dziś-jutro (s. 37- 41)

